

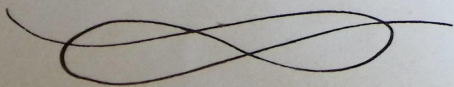
A. Armengol

ELS DIES
CLARS

Agnès Armengol

AGNÈS ARMENGOL

ELS DIES CLARS

PETITS POEMES

Pòrtic de

Mossèn Anton Navarro

SABADELL

1926

Pòrtic

om el rodamón que, cansat de seguir terres i veure països i costums variats i gustar fruites exòtiques, retorna als llocs on flori-
ren els dies de sa infantesa i re-
viu l'encís de ses primeres visions
i somnis, així m'he trobat jo quan, al recer-
de la llar de la il·lustre poetessa Agnès Armen-
gol, he retrobada, per unes hores, aquella
pau restauradora dels dies ja llunyans escol-
tant de sos llavis, com el fluir d'una clara
font, les dolces estrofes d'aquest llibre, plenes
de llum i de gràcia.

Perquè aquests «Dies clars» de la poetessa,
tenen la diàfana claror de nostres alba-
des serenes, l'excelsitud de nostres muntanyes, l'har-
monia de tons i colors de nostres paisatges, el
ressò de les veus de la terra nostrada, oratjols,
aigües, ocells, esquellincs i tonades, que l'al-

tíssima poetessa expressa en verb de meravella,
meitat pastora, meitat regina.

En el primer dels poemes que formen la primera part del llibre *xamós*, apareix Na Marió, la tendra pastorel·la — Ruth... Bernadeta... — que

«Viu al costat de la marastra
com borralló de neu polit
que ha malmenat la tramuntana»

i que

«quan era lassa de plorar
els rulls del fum l'aconsolaven».

La petita tragèdia de sos quinze anys, «quinze anys bonics com quinze roses», comença a l'aplec de Santa Fe, on és venuda vilment per sa marastra; després, és portada a ciutat, on, dins una nit d'esglai, la temptació esmola ses urpes per a profanar-la; mes ella, salvant sa innata puresa, fuig a trenc d'alba d'aquell catau de luxúria, on un mal home la vol fer esclava, i retorna a sos prats florits i ses cabrelles... Quin idil·li de tendresa i d'emoció!

I aquell altre poemeta de la tempestat d'estiu? La damisel·la nou-promesa, ha presenciât l'esclat de la tempesta i ha sentit l'horror del tro i de l'aigua. Com una ocella eixalada, no sap

com passar la torrentera, per retornar a sa llar. Però, quan ja «el cel és clar i el serení gronxola romanins i timons» compareix sobtadament el promès cavalcant una egua blanca, i li diu : «Vina, estimada, munta a la gropera, som regina i vassall. Vora el Desert el pare ja ens espera i et criden les poncelles de la vall». Ella munta al costat de l'estimat, passen la torrentera...

El poemet titulat : «La primera confessió» és una delícia. L'infant té pecats, pecats adorables d'infant, mes li reca confessar-ne un, voltat com està dels altres companys que potser el sentirien... Mossèn Joan se l'emporta al cor de l'església i, per fi, allí s'acusa de què sap un niu! Oh troballa d'humorisme deliciós!

I, sobretot, aquell altre del jardí, on apareix el Mestre immortal i va saludant i nomenant i amanyagant les flors, una a una, amb aquella dolça suavitat i tendresa que sols saben expressar els escollits que en llur entranya hi tenen un verger de poesia.

I, per fi, aquella «Capta de la guineu» de ses «Amoroses», on el captaire, tornat galant festejador, en virtut d'un tendre enamorament, desgrana, davant de la pubilla de la masia, tot un rosari de mots amorosos, vibrants d'ingenuïtat i sentiment, com una mosta de perles que cauen damunt d'una safata d'argent. Les Balades,

Amoroses, Amicals i Recordances, igualment sentides i acurades.

Els versos d'aquest llibre tenen un regust de vella aristocràcia, sentor i perfum de vi generós, aroma de preat reliquiari, ingènua exquisitat de broderia de sedes i colors, que qualque diletant, qualque snob de nostres dies trobaria, potser, passats de moda. Però, aquestes qualitats són les que més l'avaloren, perquè sa il·lustre autora, fidel a si mateixa, no en sap fer de poesia cerebral, ni ha volgut entrar en el joc de les complicacions psicològiques ultramodernes, ni en l'artifici de les noves formes; ella, que és Ella, ha servat sa pròpia fesomia artística i son lèxic pur, copsat directa i fidelíssima-ment de la font clara de la vida, i aquesta puresa i aquesta integritat són el segell de sa personalitat artística. I la vera, la santa, l'eterna poesia és així.

Benvinguts sien aquests «Dies clars» de la noble i alta poetessa Agnès Armengol. Les hores que passarem llegint ses estrofes, seran hores lluminoses. En elles retrobarem l'encant de nostres paisatges catalans i la veu dolça i sonora de nostra gent, evocats per la musa vella que torna a cantar entre el brogit de nostres dies turbulents.

Moss. ANTON NAVARRO

Novbre. de 1925.

PETITS POEMES

Na Marió

(Fet viscut dels nostres temps.)

*A la distingida dama
D.ª Maria Garriga de Conde*

I

Nasqué, pot dir-se, de la mort,
del gran Montseny en les altures;
trobà per breç un rústec jaç,
per cobricel la roca pura;
si no rebé un sol bes matern
ja la besava un raig de lluna.

Dels xais novells el dolç belar
fou la cançó que l'adormia;
per mainader tingué un mastí,
una cabreta fou sa dida,
el peuet nu son joguinell,
la soledat sa companyia.

Al fosc recer del negre escon
en sent l'hivern l'arreconaren
com borralló de neu polit
que ha malmenat la tramuntana;
quan era lassa de plorar
els rulls del fum l'aconsolaven.

Esdevingué, per fi, el bell temps
i alçant-se un jorn, la petitona,
ranet de mur i a tomballons,
per cop primer va eixir a fora :
iquina rialla que esclafí
signant al sol, la molt xamosa!

Banyats de llum, vermellejant,
els cirerers la xitejaven,
i els moixonets del bosc ombriu
i els lliris blaus de vora l'aigua,
tot parexia afalagar
a la pobrica sense mare.

Saltironant, els cabridets
dins la verneda l'empenyien;
el vell mastí, rondinejant,
movent la cua els hi seguia

i la cabreta des del prat
fitava els ulls en la petita.

Així cresqué; son feble pas
mai, amorós, guià son pare;
emprò, bon Déu! el pa negrenc
prim li llescava la marastra;
quan sos ullets negava el plor
no els eixugaven l'un ni l'altra.

Mes ai! que el temps no perd camí,
mes ai! que si no corre vola;
Na Marió ja té quinze anys,
quinze anys bonics com quinze roses;
les pubilletes de l'entorn
porten enveja a la pastora.

Fins baix al pla se'n parla arreu
de sa bellesa i de sa gràcia;
els caçadors desfan camí
per a trobar-la amb sa ramada;
quan ella els veu somriu i fuig
tot ensenyant ses dents tan blanques...

II

De Santa Fe avui és l'Aplec;
son campanar senyala festa
i els caminois i els xaragalls

vessen de gent i de ginesta;
diu que la gaia Marió
ve pel collet de Santa Elena.

Per comprovar sa formosor
un home es queda a rerassaga;
quan ella passa fa un sospir
guenyant l'ullet a la marastra,
diu : —Si per dona me la deu
cent lliures jo us daré de plata.

—Cent lliures? (és tot un tresor...
ni mitja en val ma fillastrota;
que aquest bruixot de vora meu
se me l'emporti en hora bona—).
I arrecerant-s'hi, poc a poc,
li fa : —Què deieu el bon home?

—Que a gran ciutat me l'enduré;
vull sos quinze anys per mos seixanta;
em cal serventa, dona em cal...
Me l'entregueu? —Vostra és des d'ara;
a Sant Celoni avui mateix
pagueu-me bé i adéu fillastra.—

Na Marió va deambulant,
de tan alegre embadalida;
res no ha sentit ni sospitat;
ço que ella escolta és la musica
de la dolçaina que, allà lluny,
com un ocell molt gros refila.

I recordava al rossinyol
canta que canta en la boscúria,
mes cant i ocell tot era xic...
Entant, la gent arreu belluga
i el cloqueret de Santa Fe
repica en mig de la pelussa.

Enfront l'ermita tot són balls,
dins de l'ermita tot pregàries;
Na Marió llampega d'ulls
com foc-follet que brilla i passa;
mai res no havia vist tan bell,
gran és el món com no es pensava...

Diu : —Si els xaiets tingués ací
i els rossinons i la rogeta,
quin prat més verd per pasturar!
i quants rierols que hi zigzaguegen!
quin bo passar-hi tot l'estiu,
jo menjant fruits i ells trepadella!...

—Si açò bé et plau més te plaurà
la vila gran (fa la marastra);
avui, si vols, dalt del carril
podràs baixar-hi descansada;
allà tindràs vestits, diners,
i per tot jorn duràs sabates.

—I lo que és més, tindràs-me a mi
(diu el jaiot bo i fent l'aleta);
en bona casa junts viurem,

duràs anells i arrecadetes.—
Na Marió se'l mira i... riu,
tot li mostrant son rast de perles.

III

Ja el tren fumeja i pren alè
per començar la llarga ruta;
replens de gent són els vagons,
grinyolen ferros, cruixen fustes;
s'ou la clotxeta fer senyal
i esbufegâ i xiular tot d'una.

Trac-trac, trac-trac, planura enllà
com un serpent monstruós s'endinsa;
trac-trac, trac-trac, replè de fum,
ja el diable al cos trau foc i xiscla;
dreta i gentil, Na Marió,
va prop del vell que és maquinista.

Clara, tebiosa, n'és la nit;
d'estels ne lluen a miriades;
sos rulls al vent, Na Marió,
guaita el Montseny com va allunyant-se;
on és? on va? mai ho sabé
la perdiueta engaviada.

Sota sos peus el món retruny,
al seu entorn tot giravolta.

—Sembla ço un somni paorós
(la donzelleta fa commosa);
si amb males arts m'haveu ullprès,
l'encís traieu-me, oh el mal home!—

Ell li respon amb to mansoi :
—Res has de témer, bella nina;
prompte a ciutat arribarem
que ni la glòria és tan bonica.—
Entant, la fera es fica al cau,
túnel endins, traient guspises.

Quan de l'afrau tard han eixit,
Na Marió, cor-tremolosa,
cerca el Montseny amb ull febrós,
mes ai! no en resta ni la sombra.
—Lassa de mi, que et só perdut
Montseny florit que amo i enyoro!

IV

En un soliu carrer obac
proper de l'estació forana,
un casalot s'hi veu, antic,
on entra el vell amb sa companya;
negra la porta, negre el mur,
la cara d'ell més negra encara.

—Oidà, si bons hem arribat!
(fa satisfet el maquinista

bo i encenent un fanalot
que penja en mig la cuina humida).
Marioneta del cor meu,
ara ja no estaràs més trista :

té, menja't eix tros de pa-bell;
fes-te xopina de mistela;
què dius, que no? més per a mi;
no en vull, no en vull, perxò doneu-me'n.
Ara a retiro, que es fa tard,
tindràs bon llit, no un mal jaç d'herba.—

La noia calla; greu panteix
somou son pit i el cor li nua;
com tendra flor se sent llanguir
quan vora seu pressent l'oruga;
el jai somriu, com Llucifer,
glatint l'hermosa criatura,

que al fi, refent-se, el forrellat
del finestral empunya ardida;
obre i s'hi aboca; mes, oh Déu!,
sols parets altes i ennegrides
veuen sos ulls esparverats;
Diu : —En eix pou m'heu conduïda?

Oh, per favor, doneu-me espai!
on és el cel d'aquesta terra?
a mi m'agrada jaure al ras,
fins que les guatlles em desperten;
¿no teniu ca que em guard del llop
ni cap biró per companyeta?

—Ni ca ni gos; el llop só jo
si com la fura ets esquerpota;
mes de bé a bé só un bironet
enamorat de ma pastora.
Vaja, manyaga, dôm la mà...
Tampoc? Doncs queda't a les fosques—.

Això dient s'emporta el llum
i murmurant fa des la cambra :
—Prou que vindràs quan tinguis son;
com jo et sentissis fatigada;
no em valc de mi..., demà t'hauré...
dins poques hores a la tasca...—

Les onze cauen del cloquer
i ja endormit el vell respira
fort i pausat com un morent
que mancat d'aire s'asfixia;
dintre la cuina, prop la llar,
Na Marió s'és arraulida.

Apar l'espectre del dolor
llagrimejant ran d'una tomba;
no es mou ni alena: son esguard
brilleja inquiet en mig la sombra,
cercant un rastre de claror
que ix, esblaimada, de l'alcova.

En davallar la mitja nit,
quina basarda sent la nina!
En va sos llavis tremolencs

volen resar l'Ave-Maria;
de sobte, posa's la mà al front
com qui una idea vol retindre.

Què deu tramar son pensament?
què vol la cerva empresonada?
Al punt que sent cantar el gall,
s'alça; de puntes, va a la cambra;
pren el fanal esmorteït,
cerca la porta, trau la barra,

d'un salt traspassa el llindarot,
rebat el llum i arrenca a córrer;
travessa places, calls, carrers,
sempre corrent, tal una folla,
fins que retuda, sense alè,
s'atura per parlar a un pobre.

—Oh, el bon pobret de Jesucrist!
ni un mos de pa tinc per donar-vos;
mes així Déu vos dongui sort
si bé em guieu camí de casa;
digueu-me on rau l'altiu Montseny
que d'arribar-hi tinc coratge.

V

El sol se pon; el blau zenit
s'efuma en glasses vaporoses
i l'astre-rei, emporporat,

al fons del mar deix sa corona;
de gran matí la reprendrà,
d'amor roent superba joia.

El sol se pon; en son camí
seguint-lo va la lluna blanca,
amb son estol d'estelles d'or
sols per besar-li les petjades;
la tarda ho veu, gelosa fuig...
vers l'occident la nit avança.

Tot lo creat descansa o dorm;
com tendra mare, la natura
alça un cantar amorosit,
suau oreig de la boscúria;
és la non-non dels ocellets
que sota l'ala s'eixopluguen.

En les bohigues i secans
el llaurador ja deix la rella;
dins la masia els infantons
adormidets somrient l'esperen;
el grill comença la ric-ric
i al lluny se sent brandar d'esquelles.

La boira flonja va baixant;
el xuclamel i la lliroia
colltorcen blanc el capciró
en grata odor tornant les gotes;
l'oreig encensa i el perfum
vers l'infinit, d'on ve, retorna.

Oh, dolç misteri de la nit,
suprem consol pel cor qui pena!
Hores tranquiles no seguiu
vertiginosa la carrera,
abans calmoses atureu's,
vetlleu l'ensomni de la terra.

Sia-li dat un bon repòs
fins que tritllegin les campanes;
fins que la llebre torni al jaç,
fins que l'alosa refilaire
despertí grives i cucuts
per festejar la matinada.

VI

Ja un punt blanqueja a l'horitzó;
no és clar de lluna ni de dia,
és clar més bé de paradís,
somsís de Déu que ens aida a viure;
canteu moixons, preludeu
la sempre bella simfonia.

L'ampla carena del serrat
va perfilant-se capriciosa;
el prat reprèn son to verdós,
la vall rumbeja arreu sa flora
i dins l'obaga del torrent,
incerta, es veu lliscà una sombra.

Tantost se mostra com se fon;
serà una goja o dona d'aigua?
no és una dona d'aigua, no,
ni goja, ni visió, ni fada;
és la pastora del Montseny,
Na Marió, poncim de l'alba.

Entre la brosta va trescant
lleu com alada papallona;
quan toca al cim de Puigflairós
de genollons la terra adora :
—Salut Montseny! T'he retrobat;
primer que redeixar-te, morta!

¡Malhaja el dia malastruc
que de ton si van arrencar-me;
malhaja l'hora que petgí
el fanguisser de la vilassa;
tu sol ets bell, tu sol ets gran
i en tes entranyes jau ma mare!—

De sobte s'alça; els peus sagnants
refrega sur la molsa fresca;
acalorat el rostre, encès,
en clar toll d'aigua bé es rabeja
i en ses orelles i rulls d'or
penja gotims de guindes gerdes.

Llavors es quitlla a la vessant;
clotada enllà son mas albira;
dessà del mas son ramadet

que es banya al clot de les alzines;
llança de joia un crit estrany
i, ensems, marjada avall s'estimba.

L'ha pressentida el bestiar;
el ramader ja li contesta
amb un udol llarg, expressiu...
xais, vedellets i sagaietes,
rostos amunt s'escapen tots,
rostos avall, volant, baixa ella.

Sobre sa testa el davantal
fent voleiar, color de grana,
no la detura el foll torrent
ni el pedruscall ni la brossalla,
fins que topant-se amb el ramat
tots panteixant, en sec, se paren.

Suggestionats, mansois, contents,
son faldellí flairant l'enrotllen;
Ella a quiscun amanyagant
roda el cap ple de guindes dolces
i el sol ixent, cofoi, se'n riu
entant que els xais la descoronen.

BALADES

Nit d'oratge

Amb veu ronca xiscla el vent
anunciant la tempestat;
el llamp retrona, imponent,
lluïtant amb la fosquedat.

Tot s'estremeix i gemega;
l'au cerca un cau dins la roca
perquè cada arbre es doblega
des del cim al soca.

Dins del mas, a l'esconat,
la gent resa contristada;
els homes en un costat,
el cap nu, la veu pausada.

Al llur enfront les mullers
els infants fent dormir,
acoten la faç al breç
per no veure el llamp lluir.

I dalt de l'ermita antiga,
pel pas del temps esfondrada,
l'òliba bleixa amb fatiga
com ànima condemnada.

La campana va brandant
i sinistre sembla dir :
—Ai dels que no tornaran!
ai dels qui han de venir!

AMOROSSES

La capta de la guineu

*(L'escena passa dins la cuina
d'una casa de pagès.)*

- Molt bon dia i bonhora us dó Déu;
 - Què volíeu l'hereu?
 - A captar la guineu ⁽¹⁾
jo passava, pubilla.
- Sempre aquí fou la paga mellò
i el bon vi del recó
per l'ardit caçador
que fa guerra a la guilla.

(1) Quan un fill de nostres muntanyes té la sort de caçar una guineu, sol penjar-se la pell a l'espatlla i anar per les masies veïnes a recollir lo que de bon grat li vulguin donar en premi a sa ardidesa.

—No en va diuen per eixos serrats
que els xinxons amagats
i la rosa dels prats
són al mas de la Dalga.

—Us han mal informat, hereuet,
que en eix pobre maset
fora el ranci groguet
no hi ha res que s'ho valga.

—Vinga el ranci de mans de la flor,
no en serà que millor,
poncelleta d'amor,
pubilleta galana...

—Així solen parlar els fadrins
eixerits i coquins,
tant si són de Campins
com si són de la Plana.

—Ai, bonica i xamosa Sió!
la del peu petitó,
la del prim cossetó,
la del bell gentil aire;
foll de mil Si ton pare ho volgués
ans que Pasqua vingués
fóra jo ton promès,
fóra jo ton rondaire.

Quan la lluna camina a son ple
i el cel de tan serè
sembla un mar sens vaivé
—colometa marina—,

cor-ferit jo et vindria a rondar
amb un tendre cantar
que et faria somiar
ma rondanya divina.

Els diumenges, de gran bon matí,
t'aniria a collí
de gemat romani,
de daurada ginestra,
una toia d'olor bosquetà
que et vindria a posà
sobre l'ample replà
de ta bella finestra.

Ta carona de festa major,
mirallet de mon cor,
joguinella i primor,
alba sense boirines,
mostraria's ensems que el bon sol
per damunt del pujol,
fet un rústec gresol
a l'enfront de tes nines.

Les campanes del poble veí
des l'antic monestir
se farien sentir
repicant la diada;
tu, a la testa l'airós caputxó
i al braç el cistelló
de fê ofrena al Senyor,
baixaries mudada.

Dret a missa, donant-nos les mans,
a l'estil dels amants,
alegrois com infants
aniríem de pressa,
i en passar pel porxat del convent
on s'acobra el jovent,
te dirien somrient :
«Quina guapa mestressa!»

Quan per sort s'hi trobés el ceguet
amb el flabiolet
i els brivalls de can Tet
amb el sac i tabales,
au, manyaga, quin sardanejar!
tralla-rí, tralla-rà,
sis ençà, vuit enllà,
voli el temps si té ales!

Ai bonica i xamosa Sió!
la del prim cossetó,
la del peu petitó,
la del bell gentil aire,
foll de mil si ton pare ho volgués
ans que Pasqua vingué...

*(El pare, que tot ho ha
sentit de darrera l'escó.)*

—Fores tu son promès?
fores tu son rondaire?

La palica no et manca pel cas;
prò ets un brau bordegàs,
honradot i capaç

de portar pa a la taula;
quan t'escaigui, doncs, si va de bo,
ja ho diràs al rector
com més prompte millor
i ho diré jo a ma Paula!